

Státní zdravotní ústav
Expertní skupina pro zkoušení způsobilosti
Poskytovatel zkoušení způsobilosti č. 7001 akreditovaný ČIA
podle ČSN EN ISO/IEC 17043: 2010
Šrobárova 49/48, 100 00, Praha 10

Závěrečná zpráva

Zkoušení způsobilosti v lékařské mikrobiologii
(Externí hodnocení kvality)

PT#M/16/2020 (č. 1126)

**MYKOBAKTERIE – stanovení citlivosti na
antituberkulotika**

Praha, červenec 2020

Obsah

1. Souhrnné informace o přípravě a hodnocení PT (Proficiency Testing)	3
2. Příprava vzorku	4
3. Hodnocení	4
4. Souhrny výsledků	5
5. Komentář	6
6. Příloha – výsledkový protokol jednotlivé laboratoře	

Program zkoušení způsobilosti PT#M/16/2020 byl zaměřen na určení citlivosti/rezistence *M. tuberculosis* k základním antituberkulotikům (izoniazid, rifampicin, etambutol, streptomycin, pyrazinamid).

Návrh a realizace PT#M/16/2020 byly prováděny podle standardního operačního postupu SOP M/16 na pracovišti Expertní skupiny pro zkoušení způsobilosti (ESPT) Státního zdravotního ústavu (SZÚ). Toto pracoviště je akreditováno Českým institutem pro akreditaci, o.p.s. jako poskytovatel zkoušení způsobilosti č. 7001.

S veškerými informacemi dodanými účastníky je zacházeno jako s důvěrnými a nejsou bez souhlasu účastníka poskytovány třetím stranám.

Příloha závěrečné zprávy, tj. ohodnocený výsledkový protokol, je rozesílána poštou.

Koordinátor:

Ing. Věra Dvořáková, Ph.D.
Tel: 267 082 307

Zprávu vypracoval:

Ing. Věra Dvořáková, Ph.D. (NRL/M SZÚ Praha)

Zprávu schválil: MUDr. Barbora Macková

Dne: 30. 7. 2020

Pracoviště 2 ESPT

www.szu.cz/espt

1. Souhrnné informace o přípravě a hodnocení PT# M/16/2020

Identifikace kola/cyklu:	EHK 1126
Název:	MYKOBAKTERIE – stanovení citlivosti na antituberkulotika
Poskytovatel:	SZÚ, ESPT Šrobárova 49/48, Praha 10, 100 00 tel.: + 420 267082258
Vedoucí ESPT	Ing. Věra Vrbíková
Koordinátor:	Ing. Věra Dvořáková, Ph.D.
Charakteristika materiálu:	Mykobakteriální kultura na Löwenstein-Jensenově (L – J) půdě
Podstata a účel PT/EHK:	Stanovení citlivosti či rezistence na základní antituberkulotika – INH, STM, PZA, EMB, RIF.
Kritéria pro účast na PT/EHK:	Rutinně prováděné testy citlivosti
Způsob přípravy:	Vybrané kmeny byly rozočkovány na L-J půdy, uloženy na 4 týdny do termostatu při teplotě 37°C. Po 4 týdnech došlo ke kontrole růstu, dekontaminaci zkumavek a zabezpečení víček parafilmovou fólií.
Množství připravovaného test. materiálu:	5 vzorků (mykobakteriálních kultur) pro každou z 16 laboratoří
Označení vzorků:	PT # M/16, Č. 1 – 5, EHK 1126 31. 3. 2020
Zabezpečení jakosti vzorku:	1. Kontrola sterility L – J půd 2. Testování kontrolních vzorků akreditovanými metodami dle schválených SOP po distribuci do přihlášených laboratoří
Návaznost metody:	Klinický materiál
Testy homogenity a stability:	Při přípravě vzorků, před rozesláním vzorků a v termínu doručení vzorků laboratořím
Podmínky distribuce a uchování vzorků:	přeprava a krátkodobé uchování při 4 – 12 ° C chránit před světlem
Možné zdroje chyb:	Nedodržení správné laboratorní praxe
Počet účastníků:	16 laboratoří
Termín distribuce:	31. 3. 2020
Způsob distribuce:	Zasílání kurýrní službou účastnickým laboratořím – zajišťuje AP CEM Přílohy: formulář pro zápis výsledků a pokyny účastníkům
Předání výsledků:	písemně do stanoveného termínu na předepsaných formulářích
Určení přijaté vztahné hodnoty:	Výsledky získané v NRL/M
Způsob vyhodnocení výsledků:	Kvalitativně. Za vyhovující je považováno bodové ohodnocení překračující hodnotu limitu (aritmetický průměr minus 2 směrodatné odchylky) vypočteného z bodového hodnocení jednotlivých účastníků
Určení maximální směrodatné odchylky:	aritmetický průměr minus 2 směrodatné odchylky
Termín zveřejnění závěrečné zprávy	Do 12 týdnů po uzavěrce příjmu výsledkových formulářů ze všech zúčastněných laboratoří

2. Příprava vzorků

V přípravně půd bylo 2. 3. 2020 připraveno 200 kusů Löwenstein-Jensenových půd. Bylo vybráno 8 kmenů *M. tuberculosis* (evid. č.: 425 č.3/19, 425 č.4/19, 425 č.5/19, 413/19, 618/18, 19/19, 712/18, 738/18) se známou citlivostí na antituberkulotika. Dne 2. 3. 2020 byly kmeny rozočkovány na 8 x 16 L-J půd (16 přihlášených laboratoří + 8 rezervních).

Naočkované půdy byly uloženy na 4 týdny do termostatu při teplotě 37°C. Po 4 týdnech došlo ke kontrole růstu a výběru 5 kmenů. 31. 3. 2020 byly zkumavky předány pracovním AP k rozdělení a distribuci do jednotlivých laboratoří. Jeden vzorek byl edukativní a nehodnotil se (425 č.4/19).

3. Hodnocení

Vzorky se hodnotí kvalitativně. Při hodnocení se vychází z výsledků testování v NRL/M.

Přehled bodového hodnocení výsledků (maximální možný bodový zisk činil 8 bodů)

2 body	Bezchybné určení citlivosti na 5 AT u 1 kmene (bez „Z“ u vzorků A, B, C, D a E)
1 bod	Stanovení citlivosti s 1 chybou u 1 kmene = z 5 AT citlivost na 1 AT určena chybně
0 bodů	Stanovení citlivosti se 2 chybami u 1 kmene = z 5 AT citlivost na 2 AT určena chybně
-1 bod	Stanovení citlivosti s více než 2 chybami u 1 kmene = z 5 AT citlivost na 3 a více z nich určena chybně

Výsledky vyšetření:

9 laboratoří stanovilo citlivost bezchybně u všech vzorků
 4 laboratoře stanovily citlivost s 1 chybou u 1 kmene
 2 laboratoře stanovily citlivost s 1 chybou u 2 kmenů
 1 laboratoř stanovila citlivost s 3 chybami u 1 kmene

12 laboratoří stanovilo citlivost u edukativního vzorku bezchybně 4 s 1 chybou (u stanovení

INH)

Závěr

Aritmetický průměr byl 7,31

Limit (tj. průměr – 2 směrodatné odchyly) byl 5,48

Limit splnilo 15 laboratoří.

Všech 16 laboratoří odevzdalo výsledky v termínu. Z 16 zúčastněných laboratoří v rámci EHK-1126 Mykobakterie – citlivost na antituberkulotika uspělo 15 laboratoří, 1 laboratoř neuspěla.

Výsledky jednotlivých laboratoří jsou uvedeny v kapitole 4 (Souhrny výsledků).

4. Souhrny výsledků

Tabulka č. 1: Stanovení lékové citlivosti včetně edukativního vzorku.

Poř.č.	Lab.č.	H	S	Z	E	R	H	S	Z	E	R	H	S	Z	E	R	H	S	Z	E	R	H	S	Z	E	R	Body
1	9	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
2	28	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
3	32	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	R	C	R	R	5
4	51	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
5	61	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
6	71	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
7	208	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	7
8	215	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
9	317	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	R	C	C	C	7
10	324	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	R	C	C	6
11	345	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	7
12	369	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
13	388	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	7
14	456	C	C	C	C	R	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
15	760	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	R	C	C	C	6
16	792	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	R	C	C	C	C	C	C	C	C	8
		A					B					C					D					E					
							<u>EDUKATIVNÍ</u> <u>VZOREK</u>																				

Vysvětlivky: H = izoniazid, S = streptomycin, Z = pyrazinamid, E = etambutol, R = rifampicin
C = citlivost, R = rezistence, N = nehodnoceno (zdůvodnění písemně do AP-CEM)

Tabulka č. 2: Procentuální vyjádření shodných výsledků testů lékové citlivosti mezi 16 mykobakteriologickými laboratořemi ČR a NRLM.

Vzorek	Laboratoř	H	S	Z	E	R
A	1-16	R 100 %	R 100 %	R 100 %	R 100 %	R 87,5 %
B <u>EDUKATIVNÍ</u> <u>VZOREK</u>	1-16	C 75 %	C 100 %	C 100 %	C 100 %	C 100 %
C	1-16	C 100 %	C 100 %	C 87,5 %	C 100 %	C 100 %
D	1-16	C 100 %	C 100 %	C 93,75 %	C 100 %	C 100 %
E	1-16	C 81,25 %	R 93,75 %	C 93,75 %	C 93,75 %	C 100 %

Tabulka č. 3: Přehled chybných stanovení lékové citlivosti - dělení podle jednotlivých antituberkulotik – **nezahrnuje edukativní vzorek.**

Antituberkulotikum	Počet chyb	Charakter chyby
Isoniazid (H)	3	3 „falešně“ R
Streptomycin (S)	1	1 „falešně“ R
Pyrazinamid (Z)	4	4 „falešně“ R
Etambutol (E)	1	1 „falešně“ R
Rifampicin (R)	2	2 „falešně“ C

Tabulka č. 4: Výsledky EHK podle počtu dosažených bodů – **nezahrnuje edukativní vzorek.**

	LIMIT			
	8	7	6	5
Body				↓
Počet laboratoří	9	4	2	1
(% laboratoří)	56,25 %	25 %	12,5 %	6,25 %

5. Komentář

V tomto kole EHK bylo možno dosáhnout maximálního ohodnocení 8 bodů.

Opravné kolo série proběhne v podzimním termínu. O opravné vzorky můžete zažádat **do 14 dnů** po doručení výsledků. V případě reklamací vyhodnocení série, prosím postupujte dle reklamačního řádu.

V tomto roce jsme Vám dali poprvé možnost stanovit si citlivost u edukativního vzorku. Podobný vzorek se pokusíme zařadit každý rok a nikdy ho nebudeme zahrnovat do hodnocení laboratoře. Tyto vzorky budou pouze informativního charakteru pro Vás i pro NRL/M.

NRL/M má rozsáhlou sbírku mykobakteriálních kmenů. Zejména v posledním roce testovala všechny kmeny min. na dva dodavatele médií. U všech kmenů a všech AT testuje i hranice před a za break pointem. Dále NRL/M navýšila počet interních kontrol. Z tohoto důvodu došlo k zachycení řady kmenů, jejichž citlivost je hraniční (pohybuje se okolo hranice break pointu). U některých kmenů byla zaznamenána závislost určení citlivosti AT bohužel i na dodavateli médií.

V tomto roce jsme vybrali vzorek, u něhož jste mohli zaznamenat rozdíly u stanovení citlivosti AT INH. Správné určení citlivosti u tohoto AT je REZISTENTNÍ. V naší laboratoři jsme tento vzorek podrobili rozsáhlému testování citlivosti na několika médiích. A to na tuhém médiu L-J od tří dodavatelů – výsledek stanovení byl závislý na dodavateli půd, dále v tekutém médiu Šulova půda, jehož MIC byla 0,4 mg/l (u koncentrace 0,2 mg/l – růst na dva kříže), a v tekutém médiu middlebrook 7H9 kde MIC byla 0,8 mg/l (u koncentrace 0,4 mg/l – růst na tři kříže). Výsledek stanovení NRL/M byl potvrzen v rámci mezinárodního porovnávání. Laboratořím, které neuspěly v určení citlivosti u tohoto AT, doporučujeme otestovat i jiného dodavatele médií.

Všem laboratořím děkujeme za spolupráci.

Pečlivého vyplnění všech požadovaných informací si vážíme a rovněž za ně děkujeme.